

Ülkemizin 1980’le başlayan dönemde etkisi altına girdiği neo-liberalizm, son yıllarda toplumumuzu daha da derinden etkileyen dönüşümlere yönelmiştir. İkinci Kuşak Yapısal Reformlar adıyla da anılan bu dönüşümlerin genel yönü, toplumsal dokunun bütünüyle piyasa sisteminin yıkıcı egemenliğine girmesi ve ülkenin adeta bir “yarı-sömürgeleşme” sürecine girmesi olmaktadır. Piyasalaştırma ve yabancı sermayenin artan egemenliği toplumsal yaşamın bütün alanlarına damgasını vururken, bu sürecin en yıkıcı etkileri de kamu yönetimi üzerinde yaşanmaktadır. Türkiye’de son yıllarda kamu yönetimini çok köklü bir biçimde yeniden yapılandırmayı hedefleyen bir “reform” projesi uygulamaya geçirilmiş bulunuyor. “Özelleştirme”, “yerelleşme” ve “yönetişim” başlıklarıyla özetlenebilecek bir kapsamla gündeme gelen reform projesi “düzenleyici devlet” olarak adlandırılan bir devlet modelini uygulamaya geçirmeyi hedefliyor. IMF, Dünya Bankası, OECD, AB, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlarca yönlendirilen bu süreç, ülkemizi adeta bir yarı-sömürge ülkesi gibi dış yönlendirmelerle yönetilen bir ülke durumuna düşürürken, aynı zamanda “yönetişim” gibi süslü ambalajlar kullanılarak bu sürecin bir demokratikleşme süreci olarak sunulmasına çalışıldığı görülüyor. Neo-liberalizmin dünya genelindeki başarısızlıklarını aşmak amacıyla 1990’lardan itibaren gündeme getirilmeye başlanan yönetişim anlayışı, günümüzde Türkiye’de hükümet politikası haline gelmiş bulunuyor. 58. hükümetin neoliberal reform projelerini ortaya koyduğu Acil Eylem Planı’nda, kamu politikalarının belirlenmesinde ve hizmet sunumunda yerel idareler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının inisiyatif ve katılımlarının sağlanarak, “yönetişimci demokratik bir anlayış” a geçileceği vurgulandı. Bu hedef Türk idari sistemini yeniden şekillendirmeyi hedefleyen Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve yerel yönetim yasalarıyla gerçekleştirilmeye çalışıldı. Bu yasa ve tasarılar hazırlanırken, “merkezi idare ve mahalli idarelerde ‘iyi yönetişim’ ilkelerinin hayata geçirilmesinin” hedeflendiği belirtilerek, Türk idari sisteminin şeffaf, katılımcı, düşük maliyetle çalışan, etkili, öngörülebilir hale geleceği ileri sürülüyordu. Ancak, gerçekte, yönetişim anlayışı, kamu yönetimi yapısını siyasal ve yönetsel olarak liberalize ederek, sosyal devleti düzenleyici devlete dönüştürmeyi ve bu yolla da kamu hizmetleri alanını piyasa kurallarına uyarlamayı amaçlıyordu.

Günümüzde ülkemizin tabii olduğu bağımlılık ilişkileri ve özellikle bu sürecin yönlendirilmesinde başrolü oynayan kamu yönetimi reformu üzerinde ne kadar durulsa azdır. Yayın hayatına elinizde tuttuğunuz bu ilk sayısı ile atılan Memleket Siyaset-Yönetim Dergisi de, ülkemizin içinde bulunduğu koşulları değerlendirerek, ülkemize dayatılan yarı-sömürgeleşme süreci ve bu sürecin yönlendirilmesinde ve meşrulaştırılmasında başlıca rolü oynayan yönetişim modeli üzerine odaklanmaktadır. Memleket Siyaset-Yönetim

Dergisi'nin ilk sayısına katkı veren yazarlarımız konuyu çeşitli yönleriyle ele alarak, yönetim anlayışını özellikle Türkiye perspektifinden değerlendirmektedirler.

Bu sayıdaki ilkyazımız, Vecihi Timuroğlu'nun "Mitolojide Devlet Bilgisi" başlıklı makalesi. Timuroğlu, bu makalesinde, devletin egemenlik ilişkilerinin sürdürülmesinde oynadığı rolü ve bu rolün meşrulaştırılması için yaratılan mitolojik düşüncüyü ele almaktadır. Timuroğlu, makalesinde, devletin doğuşunun sınıflı toplumların ortaya çıkmasıyla paralel yürüdüğünü vurgulayarak, mitolojik düşüncede devleti kutsayan anlatıların da, esas olarak, düzenin ve egemen sınıfların ayrıcalıklarının korunması gereğinden doğduğuna dikkat çekmektedir.

Timuroğlu'nun devlet üzerine üretilen mitolojik anlatıları geniş bir tarihsel perspektifle ele aldığı yazısını, Türkiye'nin yarı-sömürgeleşme sürecini ele alan yazılar izlemektedir. Bu kapsamda yer alan ilkyazı Tefik Çavdar'a ait. Çavdar, makalesinde, tarihsel bir perspektifle küreselleşme sürecini emperyalizmin günümüzdeki aşaması olarak nitelemekte ve Türkiye'nin bu süreçte egemenliğini yitirerek yeniden yarı-sömürge bir ülke konumuna sürüklendiğini vurgulamaktadır. Yazıda, 1980'le başlayan dönemde ekonomik bağımsızlığın yitirilmesinin, kamu politikalarının ve kurumlarının da emperyalist yönlendirme altında işlemesine yol açtığına dikkat çekmektedir.

Türkiye'nin yarı-sömürgeleşme sürecini ele alan ikinci yazımız Muzaffer İlhan Erdost'a ait. Erdost, makalesinde, yarı-sömürgeleşme sürecini "yabancılar toprak satışı" sorunu bağlamında incelemektedir. Yabancılar toprak satışı konusunu Osmanlı'dan günümüze geniş bir tarihsel perspektife oturarak kapsamlı bir değerlendirme yapan Erdost, son yıllarda atılan adımlar sonucunda ülkemizin adeta Osmanlı'nın son dönemlerine benzer bir yarı-sömürgeleşme sürecine girdiğini vurgulamaktadır.

Dosyamıza yapılan bir başka katkı Birgül Ayman Güler'den geldi. Güler, önemli bir araştırma niteliği taşıyan bu yazısında, "yönetimde özerklik" ve "yönetişim" olgusuna tarihsel bir örnek oluşturan Duyunu Umumiye İdaresi'ni inceliyor. Güler, Türkiye toplumunun kolektif hafızasında "yarı-sömürgeleşmenin" en tipik örneği olarak yer eden Duyunu Umumiye İdaresi'nin, günümüz Türkiye'sinde gündemde olan sorunlara ışık tutabilecek nitelikte olduğunu gösteren yazısında, Duyunu Umumiye'yi meşrulaştırmak için kullanılan savların, günümüzde bağımsız üst kurulları meşrulaştırmak için kullanılan savlarla şaşırtıcı benzerlikleri bulunduğuna dikkat çekiyor.

Türkiye'nin yarı-sömürgeleşme sürecini ele alan bu yazılardan sonra, bu sürecin meşrulaştırılmasında başat rolü oynayan "yönetişim" modelini inceleyen yazılar geliyor. Bu kapsamda, sorunu kuramsal olarak ele alan üç yazımız bulunuyor. Bunlardan ilki, Faruk Ataay'ın yönetişimin demokratik bir açılım sağlama vaadini tartıştığı yazısı. Ataay, makalesinde, yönetişimin neo-liberalizme ve düzenleyici devlet modeline uygun bir demokrasi modeli olduğunu belirterek, neo-liberalizmin "çoğulcu ve katılımcı" bir demokrasi anlayışı ile uyumsuzluğuna dikkat çekiyor. Ataay'ın yazısında odaklandığı bir başka nokta, yönetişim modelinin "sivil toplumu güçlendirme", "sivil

topluma güç aktarımı” gibi vaatlerinin de, demokratikleşme açısından ne anlama geldiğinin gösterilmesi olmaktadır.

Bu kapsamda yer alan diğer yazımız Cenk Aygül’e ait. Aygül, makalesinde, küreselleşme ve yerelleşme tartışmalarının odağında yer alan “yönetişim” ve “ağ toplumu” (şebeke) kuramlarını inceliyor. Yönetişim ve şebeke kuramlarının eleştirel boyutlarını bütünüyle yitirmiş olduğuna dikkat çeken Aygül, çok şey açıklamış gibi gözüküyor ve sosyal bilimlerin hemen her alanında kullanılan bu kavramların, esasında hiçbir şey açıklamayan metaforlara dönüştüğünü vurguluyor.

Yönetişimi kuramsal olarak tartışan son yazı Atilla Güney’e ait. Güney, makalesinde, ünlü devlet kuramcısı Bob Jessop’un yönetim kavramsallaştırmasını inceliyor. Bob Jessop’un yönetim kavramını Marksist devlet kuramına eklemeye girişiminin, Marksizmden kopmasıyla sonuçlandığını savlayan Güney, Bob Jessop’un, yönetişimi toplumbilimlerinin günümüzdeki paradigma krizine yanıt olarak sunma girişiminin başarısızlığa uğradığını belirtiyor.

Dergimizin ilk sayısının son yazısı, Cenk Reyhan tarafından kaleme alındı. Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde adem-i merkezîyetçi bir anlayışla hazırlanan Cebel-i Lübnan Vilayet Nizamnamesi’ni yorumlayan Reyhan, bu incelemesinde adem-i merkezîyetçiliğin nasıl da yarı-sömürgeleşmenin ve emperyalist paylaşımın bir aracı olarak işlev kazandığını gözler önüne seriyor.

Bu sayıda yer alan makaleler, Türkiye açısından, 1990’lardan bu yana giderek daha fazla geçerlilik kazanan yarı-sömürgeleşme sürecini ve bu süreci meşrulaştırmak üzere üretilen yönetim anlayışını inceliyor. Yazarlarımız, Türk idari sisteminin bütünlüğünü ve kamu yararı anlayışını bozarak, piyasa güçlerinin neoliberal projelerinin uygulama alanını genişletmeyi hedefleyen yönetim anlayışını kapsayıcı ve eleştirel bir şekilde değerlendirirken, olası açılımları da sunuyorlar. Gerçekten de, devletin yeniden yapılandırılması sürecinin nasıl ve kimler için yönlendirildiği ve şekillendirildiğinin aydınlatılarak, alternatif değişim olanaklarının tartışılması günümüzde yakıcı bir ihtiyaç haline gelmiş bulunuyor. Memleket Siyaset ve Yönetim’in ilk sayısının bu zeminin yaratılmasına katkıda bulunmasını ümit ediyoruz.

Dr. A. Argun AKDOĞAN – Dr. Faruk ATAAY